

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1946.

Andra kammaren.

Nr 16.

Torsdagen den 25 april.

Kl. 2 em.

§ 1.

Anställdes, jämlikt § 65 riksdagsordningen, omröstning över följande av statsutskottet i dess memorial nr 95 föreslagna, av riksdagens båda kamrar godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen I: 13, till *Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 50 000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 13, till *Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst* för budgetåret 1946/47 anvisat ett anslag av 40 000 kronor.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat, och utföll densamma med 100 ja och 102 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Den omröstning över ovanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blivit av första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 90 Ja och 42 Nej, vadan, då därtill lades andra kammarens röster eller .. 100 Ja och 102 Nej, sammanräkningen visade 190 Ja och 144 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 2.

Herr statsrådet *Ericsson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 238, angående anslag för budgetåret 1946/47 till trådradioanläggningar.

Denna proposition bordlades.

§ 3.

I enlighet med kammarens beslut den 10 innevarande april företogs nu val av tolv ledamöter i det särskilda utskott, som enligt kamrarnas samstämmiga beslut skulle tillsättas.

Andra kammarens protokoll 1946. Nr 16.

Därvid avgåvos 173 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista». Av dessa upptogo 172 valsedlar namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

Herr *Olsson* i Gävle,
 » *Skoglund* i Doverstorp,
 » *Olovson* i Västerås,
 » *Pettersson* i Dahl,
 Fru *Nordgren*,
 Herr *Ohlin*,
 Fru *Alvén*,
 Herr *Hagberg* i Malmö,
 » *Viklund*,
 » *Johansson* i Mysinge,
 » *Andersson* i Eskilstuna och
 » *Brandt*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i särskilda utskottet.

§ 4.

Anställdes val av tjugo suppleanter i särskilda utskottet.

Därvid avgåvos 152 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

Herr *Karlsson* i Grängesberg,
 » *Staxäng*,
 » *Eriksson* i Sandby,
 » *Andersson* i Hedensbyn,
 » *Sundström* i Skövde,
 » *Jacobsson* i Igelsbo,
 Fru *Johansson*,
 Herr *Olson* i Göteborg,
 » *Nilsson* i Landskrona,
 » *Svensson* i Vä,
 » *Ohlsson* i Kastlösa,
 » *Hagård*,
 » *Forsberg*,
 » *Senander*,
 » *Andersson* i Alfredshem,
 Fru *Sandström*,
 Herr *Lundberg*,
 » *Larsson* i Luttra,
 » *Jonsson* i Järvsand och
 » *Håstad*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i särskilda utskottet.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 3 och 4 här ovan omförmälda valen.

§ 6.

Justerades protokollen för den 6, den 9 och den 10 innevarande april.

§ 7.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 211, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1946/47 hänvisades propositionen, såvitt angick jordbruksärenden, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Vid härefter skedd föredragning för remiss till utskott av Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 222, med anhållan om riksdagens yttrande angående avvecklingen av den allmänna omsättningsskatten anförde: *Vid remiss av proposition nr 222.*

Herr Ohlin: Herr talman! Redan vid remissen av denna betydelsefulla proposition skulle jag vilja framhålla ett par synpunkter på den föreliggande frågan, ehuruval en närmare diskussion om därmed sammanhängande principiella och praktiska spörsmål torde få anstå tills utskottets utlåtande föreligger till debatt i kammaren. Jag vill emellertid gärna redan i dag — låt vara i allra största korthet — slå fast två saker.

Denna proposition, som gäller frågan om omsättningsskattens avskaffande rent formellt, täcker ju i själva verket ett mycket vidare område och utgör knappast något annat och mindre än ett utkast till en finansplan för åtskilliga år framåt. I remissdebatten i januari i år och för övrigt även tidigare har jag framhållit, att det är i högsta grad angeläget att en dylik finansplan presenteras av regeringen, så att icke planeringen och avvägningen av de sociala reformerna och de mer eller mindre utpräglade löften, som från regeringsmedlemmars sida i det avseendet ges allmänheten, komma att ske utan hänsynstagande till de ekonomiska förutsättningarna. Jag tillät mig också framhålla, att reformtaktan borde anpassas efter de tillgängliga resurserna och att reformer av alla olika slag samt även tänkbara skattesänkningar måste vägas mot varandra, något som icke är möjligt utan en sådan allmän överblick, varom här är fråga. Jag har även tillåtit mig efterlysa en plan för inkomsterna, som har ungefär samma grad av bestämdhet som de uttalanden, vilka förekommit från regeringens sida rörande stora framtida utgifter. Härpå svarade finansministern Wigforss i remissdebatten ungefär följande. Han hade varit med om att lägga fram så många olika budgeteter, så att han visste, att en budget gällde inkomsterna och utgifterna under *det nästkommande året*. Vad som i år begärdes vore emellertid något alldeles nytt, och han kunde inte anse det rimligt att man begärde en finansplan angående det sätt varpå inkomsterna skulle kunna skapas, innan man fick på bordet planerna för de utgifter, som skulle göras.

Med stor tillfredsställelse konstaterar jag nu, att finansministern likväl har lagt fram en sådan allmän finansplan, som av mig och andra tidigare efterlysts. Han har gjort detta, trots att det i dag endast föreligger en ganska ofullständig plan över tänkbara utgifter och trots att situationen därvidlag i dag icke är mycket annorlunda än den var i januari, då man ju också hade en allmän föreställning om den långa lista på sociala reformer och annat, som närmast var på tal. Det är alldeles uppenbart att finansministern har accepterat ståndpunkten att det vidare bestämmandet av utgifterna, deras avvägning mot varandra och den ordningsföljd, i vilken de skola genomföras, måste bli beroende av de tillgängliga ekonomiska resurserna. Han har alltså accepterat tanken att man får lov att göra en avvägning inom ramen för de ekonomiska förutsättningarna. Enligt min mening är detta ett utomordentligt stort framsteg i fråga om behandlingen av dessa spörsmål. Vi befinna oss därför i dag tack vare finansministern långt ifrån den situation, i vilken vi befunno oss i höstas genom socialminister Möllers mycket fria ståndpunktstagande, då han utlovade, att en lång rad av stora och kostbara sociala reformer skulle komma på

Vid remiss av propositionen nr 222. (Forts.)
riksdagens bord så snart de förelågo tekniskt utarbetade. Däremot antyde han — såvitt av referaten av hans uttalande framgick — ingenting om att en avvägning måste ske inom ramen för våra ekonomiska möjligheter.

Den andra punkt, herr talman, som jag tillåter mig här vidröra, gäller regeringens ståndpunktstagande mot bakgrunden av ett uttalande, som statsministern tidigare gjort. Statsministern uttalade i ett offentligt anförande, att han var mycket glad över att en tidigare gjord s. k. gallupundersökning visat, att svenska folket hellre ville ha sociala reformer med bibehållna skatter än det ville avstå från reformerna. Mig föreföll detta statsministerns uttalande om de bibehållna skatterna ganska oroande, därest det verkligen skulle vara så att oppositionens — och jag vågar säga folkets — krav på skattesänkningar efter krigets slut icke skulle bli beaktade utöver den mindre omreglering, som finansministern antytt såsom möjlig. På det håll jag representerar hävdades bestämt, att mottot för riksdagens och regeringens verksamhet borde vara *både* reformer och skattesänkningar. Herr Andersson i Falun framhöll under remissdebatten i januari med styrka, att omsättningsskatten borde så snart som möjligt avskaffas. Det är med stor tillfredsställelse man nu kan konstatera, att regeringen har kommit till den uppfattningen att det är nödvändigt och väl motiverat att man går fram efter linjen »såväl reformer som skattesänkningar». Detta regeringens ståndpunktstagande måste mot bakgrunden av statsministerns nyssnämnda yttrande snarast uppfattas som ett resultat av opinionens tryck på regeringen, eller, om man hellre vill uttrycka saken på det sättet, som ett tryck på regeringen från en vidsträckt opinion inom det svenska folket, som gjort att regeringen tydligen icke ansett det lämpligt att gå till val i höst utan hänsynstagande till denna opinion.

Det blir tillfälle att senare i detalj återkomma till de förslag till ändringar i propositionen, som eventuellt komma att framställas, och de kompletterande synpunkter, som då kunna finnas naturliga. För dagen har jag, herr talman, endast velat understryka det betydelsefulla framsteg, som regeringens dubbla anpassning till här ifrågakvarande spörsmål innebär.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr talman! Till herr Ohlins korta anmärkningar skall jag foga ett par ännu kortare repliker.

Jag tror att herr Ohlin misstar sig, om han anser sig kunna tolka de av honom citerade uttalandena på sådant sätt, att det skulle ha inträtt någon förskjutning i regeringens uppfattning. När han till att börja med säger, att man redan i januari kunnat lika bra som nu bedöma framtidsutsikterna därför att de stora utgiftsplanerna icke föreligga i mera utarbetad form nu än de gjorde då, vill jag säga, att detta icke är riktigt. Ingående överläggningar ha ägt rum om de olika reformplanerna, och det som nu föreligger i finansplanen förelåg icke och kunde icke föreligga i januari. Alltså har uppskovet med finansplanens framläggande varit fullt motiverat av att planerna icke voro färdiga i januari.

Vad beträffar statsministerns uttalande skall jag inte säga mera än att jag tror, att var och en bör kunna göra den reflexionen, att vid varje givet tillfälle blir det fråga om ett val mellan skatter och utgifter och mellan skattesänkningar och utgifter; det kommer man icke ifrån, även om man tar ett steg på skattesänkningens väg. Alltjämt måste man fråga sig: vore det icke skäl att ytterligare sänka skatterna och slopa någon av de sociala reformerna? Statsministerns uttalande syftade endast på den mycket intressanta iakttagelse, vilken gjorts vid den berörda undersökningen och som visade, att om det verkligen gällde att välja mellan de två förelagda tingen föredrog majori-

Vid remiss av propositionen nr 222. (Forts.)

riteten bestående skatter och de sociala reformerna. När det emellertid visat sig möjligt att gå bägge vägarna, tror jag det skall bli svårt för någon att få andra att tro, att detta innebär något som strider mot statsministerns nuvarande uppfattning eller hans tidigare uppfattning.

Herr Ohlin: Herr talman! Statsministerns uppfattning känner ju finansministern bättre än jag. Jag måste hålla mig till statsministerns uttalande i höstas, som onekligen uttryckte den glädje jag tidigare refererat. Det är möjligt, att statsministern givit ett rätt otillräckligt uttryck för vad han menade. Men på de grunder jag anfört verkade det något oroande med denna förtjusning över att folket gärna skulle acceptera oförändrade skatter. Det verkade som om regeringen vid den tidpunkten icke tänkt sig möjligheten att genomföra en skattesänkning. Är det så, att det sedan i höstas inträffat något nytt, som givit regeringen en mera optimistisk uppfattning, vill jag fråga: Vad är detta nya som inträffat? Vi, som tillhöra den politiska riktning jag representerar, ha icke haft anledning att modifiera vår uppfattning därvidlag, utan utvecklingen har gått ungefär så som man redan i höstas kunde beräkna. Det vore av intresse att höra, vad det är för något nytt som gjort, att regeringen plötsligt funnit, att nu går det att genomföra skattesänkning. Ty i höstas kunde man tydligen icke tänka sig detta.

Sedan säger finansministern, att nu föreligga här bestämda riktlinjer för utgifterna, och de förelägo icke i januari. Jag vill då påpeka, att om vi taga t. ex. folkpensioneringen, så visste väl regeringen i januari, att det skulle bli fråga om utgifter för bättre folkpensioner av den storleksordning det här är tal om. Det var icke alls nödvändigt att bestämma sig precis för ett oförändrat alternativ II eller III eller dylikt. Det enda som var nödvändigt var, att regeringen hade klart för sig, att en utgift av denna storleksordning var ett primärt krav i svensk reformpolitik under 1946 års riksdag. Jag tror, att om regeringen icke hade denna sak klar för sig i januari, avslöjar detta större tveksamhet i fråga om regeringens reformvilja än jag förmodat skulle finnas.

Jag vill dessutom påpeka, att i finansplanen föreligger en lång rad av utgifter, om vilka man ej får veta något alls. Det tycks vara mycket obestämda projekt och icke någon närmare utarbetad plan. Även där kan man väl säga, att om regeringen under hösten hade velat göra de förhandsberäkningar, som den gjorde under detta års första månader, hade det varit precis lika möjligt att göra dessa förhandsberäkningar i höstas. Jag kan därför tills vidare icke se, att finansministern kunnat dokumentera, att i en finansplan av det rätt obestämda och föga precisa slag det här gäller icke kunnat framläggas vid årets början. Storleksordningen av de ifrågasatta utgifterna var känd i januari.

Vidare vill jag betona, att finansministern beträffande en lång rad utgifter nöjt sig med att säga, att det finnes en stor önskelista och att frågan i vad mån en del av önskemålen kan inpassas inom inkomstramen får bli föremål för närmare överväganden senare. Även detta antyder, att ett ståndpunktstagande mycket väl kunnat ske tidigare.

Jag måste sammanfattningsvis uttala, att en sådan allmän finansplan, som kunnat giva stadga åt diskussionen om de ekonomiskt möjliga utgifterna, varit både önskvärd och möjlig att åstadkomma tidigare. Jag hälsar med stor glädje och tillfredsställelse, att finansministern nu presenterat den för riksdagen.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss:** Herr talman! Jag skall icke förlänga en diskussion, som kan tagas upp senare. Men jag vill understryka vad jag mycket öppet sade i remissdebatten, att jag ännu icke var på det klara med hur de nya stora statsutgifterna skulle finansieras. Det

Vid remiss av propositionen nr 222. (Forts.)

hängde samman med att jag då fortfarande icke hade någon klar föreställning, vilka antaganden man vågade göra om den framtida inkomstutvecklingen jämte en del andra ting, som nu läggas fram i finansplanen. Jag bara konstaterar det faktum, att jag ej i januari eller december var färdig med ståndpunktstaganden av det slag som föreligger i finansplanen. I fråga om utgifterna vara det icke heller där så, att klarhet hunnit skapas. Det är alldeles riktigt, att det förelåg två alternativ för folkpensioneringen, men vilken kostnadssumma de i sista hand skulle representera var icke klart. I fråga om den andra stora reformen, som tagits upp på planen, nämligen barnbidragen, var ärendet i så ofärdigt skick, att det icke inom regeringen varit möjligt att diskutera, huruvida sådana barnbidrag skulle utgå från det första barnet eller från det andra; det rådde alltså oklarhet där. Beträffande de kommande stora utgifterna på undervisningsväsendets och den vetenskapliga forskningens område hade ej heller klarhet vunnits. Alla dessa saker ha senare klarnat.

När herr Ohlin säger, att så mycket lämnats utanför, vill jag erinra, att vad som lämnats utanför av de stora reformerna är sjukförsäkringen och bostadskostnaderna. Men på vad sätt avvägningen dem emellan skall ske och i vilken omfattning de kunna få plats inom de närmaste fem årens utgiftsram får bli beroende på de erfarenheter vi göra under de kommande åren. Det är väl ändå klart, att även en plan för fem år framåt får tagas med så mycken reservation, att man lägger upp planen i den, låt mig gärna kalla det fasta förhoppningen, att det skall vara möjligt att genomföra den; men man binder sig för vad man tämligen omedelbart kan framlägga, och sedan får erfarenheten giva oss ledning, när det gäller att göra urvalet i fortsättningen.

Om herr Ohlin särskilt gläder sig över att det ser ut som om en del — även om det icke skulle röra sig om någon mera betydande del — av socialministerns reformplaner inte skulle kunna pressas in inom ramen, så får det ju vara en glädje, som står för han räkning.

Herr Skoglund i Doverstorp: Herr talman! Finansministern säger i dag, att han vid riksdagens början inte hade någon klar uppfattning om den ekonomiska utvecklingen och att han vid den tidpunkten inte ansåg möjligheter föreligga att komma med en ekonomisk plan av sådant slag, som efterlystes i remissdebatten. Det är ju möjligt att förutsättningarna härför äro större nu. Den saken skall jag icke diskutera. Vi ha i alla händelse nu fått den efterlysta planen, och den visar vilka svårigheter som föreligga. Dessa kunna vi icke se bort ifrån.

När det visat sig att det finns ett så pass begränsat utrymme som det finansministern här konstaterat, frågar jag på samma sätt som i remissdebatten: är det klokt att man från regeringens eller från enskilda statsråds sida utlovar ett social reformprogram av den omfattning, som man här upprepade gånger gjort — när det visar sig, att det icke gärna går att pressa in alla de tilltänkta reformerna i den ekonomiska planen? Blir inte resultatet då att allmänheten får svårt att följa med i det föreliggande resonemanget och i stället känner sig bedragen, när de utlovade åtgärderna utebliva? Både regering och riksdag bliva med andra ord genom givna löften satta i ett sådant läge, att de icke ha någon valfrihet.

Jag tillåter mig att här framföra dessa synpunkter av den anledningen, att jag av uttalanden som gjorts även under de senaste dagarna fått det intrycket, att man lovar svenska folket mer än vad vi för ögonblicket kunna effektuera.

I övrigt vill jag säga, att efter finansministerns anförande här, och med den plan som är framlagd, borde vi ha en god utgångspunkt, från vilken vi kunna resonera om vad som är möjligt att genomföra.

Vid remiss av propositionen nr 222. (Forts.)

Herr Ohlin: Herr talman! Jag kan försäkra finansministern, att ingenting skulle ha glatt mig mera än om det varit möjligt att pressa in de sociala reformer, som nu äro ifrågasatta — och helst också en del andra och bättre — inom ramen för de ekonomiska möjligheterna. Men då detta tyvärr icke går, visar det samtidigt klokheten i att först undersöka om de ekonomiska resurserna föreligga, innan man bestämmer att det och det skall göras. Dessa båda saker böra bedömas någorlunda samtidigt.

Jag skall icke förlänga denna diskussion, utan jag nöjer mig med att göra ett enda påpekande. Finansministern sade, att han i januari i år icke var färdig med sin uppfattning i fråga om inkomstutvecklingen. Men det väsentliga är, att dessa beräkningar om inkomstutvecklingen, såvitt jag kan förstå, äro av den art, att de lika gärna kunde ha utförts under förra sommaren och hösten, alltså vid den tidpunkt, då socialministern planerade dessa stora utgifter. Om man vill sträva efter en planmässig hushållning, tycker jag det vore naturligt om regeringen samtidigt hade tagit upp både inkomst- och utgiftssidan av denna sak. Inkomstprognosen kunde mycket väl ha varit färdig i januari.

Det framgår väl också nu, att det ingalunda var orimligt — som finansministern påstod i remissdebatten — att begära en sådan här plan, låt vara att den måste bli rätt obestämd. Om den skulle ha varit ytterligare en grad mera obestämd i januari än i dag är därvid en fråga av mindre vikt. Jag går så långt att jag säger, att om vi bara hade haft en inkomstplan av den typ som finansministern nu framlagt, så skulle detta ha verkat i hög grad stimulerande och styrande på diskussionen om de olika utgifterna. Det är av den anledningen som jag för min del menar, att det hade varit högst önskvärt, att regeringens utgifts- och inkomstdepartement hade rört sig mera i takt, samtidigt som jag är glad över att finansministern numera någorlunda hunnit ifatt socialministern.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wigforss: Herr talman! Detta är en diskussion som socialministern borde ha deltagit i, och jag vill därför inte underlåta att tillfoga en enda sak här. När socialministern kom med dessa uttalanden, gjorde han det i full samklang med den uppfattning, som fanns inom regeringen. Om det visade sig nödvändigt för det sociala reformprogrammets genomförande, var regeringen nämligen beredd att bibehålla de höga skatterna. Det som alltså nu visat sig möjligt är att förena önskemålen om ökade utgifter med en skattesänkning.

När herr Skoglund talar om den begränsade ramen så vill jag erinra kammarens ledamöter om att denna begränsade ram för ökade utgifter utgör över 1 100 miljoner kronor. Det är bra marscherat av herr Skoglund!

Herr Skoglund i Doverstorp: Herr talman! Jag ger finansministern rätt i att det är raskt marscherat, men om jag inte misstar mig, uppgå kostnaderna för de sociala utgifter, som äro uppskissade och utlovade, till över 1 500 miljoner kronor. Det är alltså en lucka på minst 400 miljoner kronor att fylla.

Herr Ohlin: Herr talman! Får jag bara fastslå innebörden av finansministerns mycket intressanta senaste yttrande, att enligt regeringens mening frågan om skattesänkningen i höstas kom sist vid avvägningen mellan sociala reformer och den skattesänkning, som var önskvärd. Detta uttalande är i och för sig mycket värdefullt, och det blir ännu mer intressant om man betänker, att i finansministerns egen plan har i detta fall skattesänkningen åkt upp på mellanplatsen. Av de sociala frågorna komma nu först folkpensionerna och barnbidragen. Sedan kommer skattesänkningen. Frågan om de återstående sociala refor-

Vid remiss av propositionen nr 222. (Forts.)

merna och möjligheterna för deras genomförande vid ena eller andra tidpunkten i framtiden ställs i tredje rummet. Man kan säga att denna senare ståndpunkt att våga reformer mot skattesänkningar överensstämmer relativt väl med det, som jag tidigare tillåtit mig framhålla. Det är emellertid värdefullt att få fastslaget regeringens höstståndpunkt i fråga om skattesänkningarna.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Propositionen hänvisades till särskilda utskottet, till vilket jämväl skulle överlämnas de i anledning av densamma inom kammaren avgivna yttrandena.

Härpå föredrogos följande på bordet liggande propositioner, och hänvisades därvid:

till statsutskottet propositionerna:

nr 224, angående utbyggnad av reumatikervården; och
nr 225, angående vissa anslag till fängvården m. m.;

till bankoutskottet propositionen, nr 226, angående reglering av vissa familjepensioner m. m.;

till statsutskottet propositionerna:

nr 227, angående provisorisk förbättring av distriktsbarnmorskornas löneförhöjningar;

nr 228, angående anslag för vissa undersökningar vid statens institut för folkhälsan; och

nr 229, angående markförvärv för flygfältsarbeten; samt

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 230, med förslag till lag om ändring i kommunala vallagen den 6 juni 1930 (nr 253).

Vid nu skedd föredragning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 231, med förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1946/47 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m. hänvisades propositionen, såvitt angick anslag under femte huvudtiteln, till statsutskottet och i övrigt till behandling av lagutskott.

Slutligen föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 232, angående reglering av priserna å vissa slag av fisk m. m.;

till statsutskottet propositionerna:

nr 233, angående åtgärder för beredande av vila och rekreation åt mödrar och barn;

nr 234, angående anslag till statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter; och
nr 235, angående ombyggnad till normalspår av vissa av Blekingenätets järnvägar;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 236, med förslag till lag rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner m. m.; samt

till bevillningsutskottet propositionen, nr 237, angående prisutjämningsavgifter m. m.

§ 8.

Föredrogos var för sig följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet motionerna:

nr 458 av herr *Johansson* i Torp *m. fl.*; och
nr 459 av herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.*; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 460 av herr *Hægblom m. fl.*

§ 9.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Interpellation.

Fru **Boman**, som anförde: Herr talman! Under de sista dagarna har ett meddelande förekommit i dagspressen, som väckt många lojala medborgares förvåning och harm. Enligt däri lämnade uppgifter har fru Olga Raatamaa, över hela Norrbottens fjällvärld känd under namnet »Kejsarinnan Olga», under hela kriget på sin gård i nordligaste hörnet av Sverige, mellan Norge och Finland, med varm människokärlek tagit emot och bisprungit cirka 5 000 flyktingar, varav större delen kommit från det av tyskarna ockuperade Norge. För många av dessa frusna, hungriga och trötta flyktingar har hennes lilla stuga på fredlig svensk botten säkerligen betytt räddningen undan döden — eller måhända något ännu värre. Intill sista tiden av kriget har hon utövat denna enastående hjälpsamhet med stora personliga uppoffringar och utan någon som helst ersättning. Därefter har staten betalat 2 kronor 50 öre för varje flykting, som legat över natten.

Nu synes hon emellertid sakna kontanta medel att betala de skatter, som i anledning av detta statsbidrag påförts henne. För att kunna befria sig från dessa skatteskulder lär hon nu vara tvungen att slakta sina tvenne kor. Därigenom skulle hon berövas möjlighet att försörja sig, eftersom hon ej har några andra medel för sitt uppehälle. Hennes man är död. Själv är hon sextio år och sliten av allt arbete med flyktinghjälpen under kriget.

Även om skattemyndigheterna i detta fall sannolikt endast fullgöra den tunga plikt enligt lagar och förordningar, som ålagts dem av samhället, är det icke underligt att folk reagerat — och det med rätta — mot ett sådant utslag av fogdevälde inom vårt moderna s. k. folkhem. Det kan icke för det allmänna medvetandet vara riktigt att samhället på det sätt som nu är i fråga »belöna» den insats, som fru Raatamaa gjort i mänsklighetens namn, så att hon nu ställts på bar backe. Rättelse bör ske snart, innan det blir för sent. Den tanken har framkastats, att hon för sina behjärtansvärda insatser borde få en ordentlig statspension och befrielse från skatt, vilket verkligen synes motiverat.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar herr statsrådet vidtaga för att lämna fru Raatamaa all den hjälp och ytterligare ersättning för sin kärleksverksamhet gentemot flyktingarna under kriget, som är motiverad?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Ordet lämnades på begäran till

Interpellation.

Herr **Hedlund** i Rådomb, som yttrade: Herr talman! Under föregående vår höjdes vedpriserna till producenterna med 1 kr per m³ för kastved och med 75 öre för långved. Visserligen gavs prishöjningen namnet framkörningspremier, men villkoren för att komma i åtnjutande av dem äro sådana, att premierna i realiteten utgöra en ökning av vedpriset. Enligt hittills meddelade bestämmelser utgår detta pristillägg endast på ved, som framkörts före den

Interpellation. (Forts.)

1 maj i år, och vid förfrågan hos statens bränslekommission har meddelats, att i varje fall icke f. n. avses att göra någon framställning om att premierna skola utgå även i fortsättningen.

Då ifrågavarande prishöjning genomfördes torde detta ha varit nödvändigt för att vedproduktionen skulle kunna upprätthållas något så när i önskvärd omfattning. Det visade sig nämligen, att den närbelägna veden i allmänhet blivit uthuggen och att avverkningarna därför måste flyttas till mera avlägsna trakter med dyrare transportkostnader. Det är uppenbart att transportavstånden efter ytterligare ett års avverkningar bliva ännu längre och att med hänsyn härtill snarare en prisökning än en prissänkning är nödvändig, om avverkningarna skola kunna fortsätta i större omfattning.

Den omständigheten att särskilda huggarpremier införts även för stundande sommar tyder på att myndigheterna anse bränsleläget vara sådant, att särskilda stimulansåtgärder i fråga om vedavverkningen äro nödvändiga. Det är då oförklarligt om man samtidigt genomför en prissänkning å veden och därigenom motverkar vedproduktionen.

Under återopande av ovanstående hemställes om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet Ericsson få rikta dessa frågor:

1) Avser statsrådet att vidtaga åtgärder för att det pristillägg å veden med 1 kr. resp. 75 öre, som de s. k. framkörningspremierna innebära, komma att utgå även för stundande avverkningssäsong?

2) Om så ej är fallet finner sig statsrådet då i tillfälle att redogöra för skälen till att vedpriset på angivet sätt sänkes?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motorfordon, motorredskap och traktortåg, som tillhöra eller nyttjas av staten;

nr 182, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära och musikaliska verk;

nr 183, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 26 april 1940 (nr 272) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 184, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m., såvitt angår genom propositionen framlagda förslag till lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten m. m. och lag om ändring i lagen den 13 mars 1942 (nr 87) med särskilda bestämmelser angående stats- och kommunalmyndigheterna och deras verksamhet vid krig eller krigsfara m. m., dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 185, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 924) med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m.;

nr 186, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 december 1940 (nr 995) om straff för sabotage;

nr 187, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angå-

ende fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.; och nr 188, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 951) angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m.

§ 12.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Hægglom m. fl.*, nr 461, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 236, med förslag till lag rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner m. m.; och

herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.*, nr 462, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 236.

Vidare avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 219, angående förbättring av landsbygdens telefonförhållanden, nämligen: nr 463 av herr *Staxång*, nr 464 av herrar *Hægglom* och *Janson* i Frändesta; samt nr 465 av herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.*

Härpå avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Mosesson*, nr 466, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 225, angående vissa anslag till fångvården m. m.;

herr *von Friesen m. fl.*, nr 467, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 227, angående provisorisk förbättring av distriktsbarnmorskornas löneförhöjningar;

herr *Lindberg*, nr 468, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 234, angående anslag till statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter; och

herr *Nolin m. fl.*, nr 469, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 235, angående ombyggnad till normalspår av vissa av Blekingenätets järnvägar.

Vidare avgåvos följande motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1946, nämligen:

nr 470 av herr *Wiberg m. fl.*;

nr 471 av herr *Olson* i Göteborg *m. fl.*;

nr 472 av herrar *Ohlin* och *Kristensson*; samt

nr 473 av herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.*

Slutligen avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Nilsson* i Göteborg, nr 474, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 221, med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester, m. m.;

herrar *Karlsson* i Grängesberg och *Gavelin*, nr 475, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 221; samt

herr *Nilson* i Spånstad *m. fl.*, nr 476, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 220, med förslag till lag om folkpensionering, m. m.

Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.04 em.

In fidem
Gunnar Britth.